

Kuigi tööd sisaldavad erinevaid faktilisi ja tehnoloogilisi ebatäpsusi, toome lugejate ette originaalkujul esitatud esseed, autori väiteid ja tema nägemust asjadest muutmata.

„Te röövisite minu unistused ja lapsepõlve, tehes tühje sõnu...“

Need pole minu sõnad. Seda ütles Greta Thunberg New Yorgis ÜRO kliimakonverentsil. Ja just temale ma pühendan oma essee.

Okei, alustan algusest peale.

Tere, kallid Greta!

Mina olen Sofiya ning ma elan Eestis, väikeses Kirde-Euroopa riigis. Praegu õpin gümnaasiumis, üheteistkümnendas klassis. Eelmiste kuude jooksul olen ma kuulnud sinust ja sinu tegevustest nii palju, et praegu ei saa lihtsalt vait olla. Ma tean, et praegu oled tagasi Ameerikast Euroopasse ja võimalik, kui jõuad koju, saad sa mu kirja kätte.

Varem ma ei mõelnud selle üle, et meie maailm on kriisis. Geograafia ja bioloogia tundides ütlesid õpetajad, et liustikud sulavad, et osoonikiht hõreneb või et kasvuhooneefekt suureneb, kuid mitte keegi kunagi ei öelnud, et need probleemid on nii tähtsad ja saaksid kogu inimkonna hukutada. Need olid kuskil nii kaugel, et lihtsalt pole olnud vajadust sellest muretseda, kuid tõeline situatsioon on nii hirmus ja ohtlik. Esmakordselt ma lugesin sinust BBC’i artiklis võibolla pool aastat tagasi. Nagu ma mäletan, oli see lihtsalt väike ülevaade sinu kliimastreigist, aga see asi pani mind huvi tundma ja siis ma sain teada, et noor tüdruk Rootsist on piisavalt julge ning mureseb meie keskkonna pärast, et sõandab oma riigi valitsusele vastu vaielda ja juhtida tähelepanu meie keskkonnaga seotud probleemidele.

Sa ütlesid: *„Kliimakatastroofi ärahoidmiseks vajalikku poliitikat ei ole täna olemas. Peame süsteemi muutma, nagu me oleksime kriisis, nagu sõda oleks käimas!“*

ja ma olen sinuga täiesti päri. Praegu meie maailmas on nii palju tegevusi, mis hävitavad loodust ja isegi inimese igapäevane elu soodustab seda ka. Miljonid tonnid plasti, CO₂ heitmed ja praht kõikjal – kõik on inimeste tegevuste tagajärjed ja keegi ei mõtle sellest, et seda on vaja muuta. Nägin üht dokfilmi, mis näitas, kui palju plasti praegu ookeanis on ja kuidas see tapab loomi, ookeani loodust ja mõjub inimeste (kes elab kaldaäärse territooriumil) elule. JA SEE ON JÄLE! Ma ei saa aru, miks enamik ei tee midagi, et parandada oma käitumist, ometigi on kogu see plast jäänud inimestest endast. Probleem meie keskkonnaseisundiga tekkis ainult inimeste pärast! Ja me peame seda muutma.

Ma ise elan Ida-Virumaal ning see maakond on elektritootja kogu Eestile. Kuid mil viisil me seda elektrit saame, on omaette küsimus. See on põlevkivi, mille tootmisega tegeleb ettevõtte Eesti Energia. Põlevkivi on kerogeeni sisaldav peenkihiline pruuni värvi settekivim. Orgaaniline aine, mis koosneb enamasti vetikate või bakterite jäänustest moodustunud kerogeenist. Meie regioonis seda hangitakse karjäärides või kaevandustes. Siinsamas, Ida-Virumaal töödeldakse seda, põletatakse ja siis saame elektrit ning soojust. Minu arvates pole vaja kirjeldada, kui ohtlik see on nii loodusele, kui ka inimestele. Niisugune protsess viib esiteks selleni, et tekib miljoneid tonne erineva kvaliteediga aherainet, mis seejärel viib sellele, et meie ümbruses ilmuvad tuhamäed ning prügilad, mis on üleni täis aherainet. Teine suur probleem seisneb selles, et kaevandustööd tingivad vaba hapniku juurdepääsu kivimitele, mis põhjustab püriidi oksüdeerumist, millega omakorda kaasneb sulfaatide sisalduse ning sellega seotuna ka põhjavee mineraalsuse suurenemine kaks-kolm korda.

Veel tahaks mainida, kui raskesti reostab see õhku – põlevkivi töötlemises rakendatava põlemisprotsessi käigus paiskuvad õhku polüaromaatsed süsivesinikud, SO₂ ja CO₂. Näiteks 2009.–2010. majandusaastal paiskas Eesti Energia õhku kokku 43 970 tonni SO₂ ja CO₂ heidet oli kokku 9,1

miljonit tonni. Põlevkivi töötusega on seotud veel paljud probleemid, mida ma ei oska isegi kirjeldada. Nüüd võid sa ette kujutada, kuidas Eesti Energia tööstus kahjustab keskkonda.

Sa ütled: „*Fossiilsete kütuste põletamine on nii halb, et see ohustab meie olemasolu...*” – jah, ka sellega ma nõustun.

Kuid...

Kas sa oled kunagi mõelnud sellest, et olukorra lahendusega kaasneb teine suur ja hirmus probleem – tööpuudus. Praegu põlevkivi tootmises töötab umbes 6000 inimest ja siis kui me tahame näiteks seda tootmist kinni panna, me jätame kõik inimesed ilma tööta. Meie väikeses riigis pole nii palju võimalusi tööd leida, sest meil pole palju nii suuri ettevõtteid nagu Eesti Energia. Seetõttu, ühe suure probleemi lahendusega kaasneb veel suurem probleem ja ma tõesti ei tea, kumb nendest on hullem. Minu pere sõltub põlevkivist. Minu isa töötab Eesti Energia kaevanduses juba 30 aastat, vanaisa on töötanud seal ka rohkem kui 50 aastat. Praegu juhtkond hakkab aeglaselt, kuid kindlalt vähendama põlevkivi tootmist ja eelmise aasta jooksul on 150 inimest jäänud tööta, sellepärast, et riik kehtestab uusi piiranguid, näiteks CO₂-heitmete kohta ja praegust tootmist lihtsalt on vaja kärpida. Meie perel on palju sõpru, kes töötavad põlevkivi tootmises ja me näeme, kui raskeks nende elu on muutunud. Ühe pere isa oli tootmises töötanud umbes 30 aastat nagu mu isagi. Tal oli erialane haridus ja siis praegu, eriti Eestis, teda ei võta keegi tööle ning pole võimalik leida sobivat töökohta, et palk oleks piisav ja tingimused oleksid adekvaatsed. Ja sellise situatsiooni ees võib lähiaastatel silmitsi seista veel kuus tuhat inimest. Lastega pered jäävad elatisteta, seevastu me päästame keskkonna...

Sina, Greta, elad majanduslikult arenenud riigis. Sul on raske ette kujutada, kui kole on jääda tööta ning teada, et teist tööd sa enam ei leia.

Ja siis hakkab mõtlema, kumb asjadest on olulisem: kas meie keskkonna tulevik või meie inimeste tulevik. Kallis Greta, mul kasvab väljapääsmatuse tunne. Ma muretsen meie keskkonna pärast, kuid samas ka meie inimeste pärast. Kahjuks, nagu näitab situatsioon meie piirkonnas, nad ei saa alati vastastikku mõjuda.

Sinu sõnad olid: „*Inimesed kannatavad. Inimesed surevad. Terved ökosüsteemid varisevad kokku. Me oleme massilise väljasuremise äärel, aga teie räägite ainult rahast ja igavese majanduskasvu muinasjuttudest. Kuidas te julgete!*”.

Niisiis, oleme olukorras, kus on vaja valida. Ja kui on vaja valida, kas inimesed oskaksid teha mõistliku valiku? Ma usun, et maailmas on piisavalt inimesi, kas saaksid selle probleemi lahendada, kuid mida arvad sina, Greta?

Kahjuks, pole meie maailm ainult keskkond, riigid peavad muretsema ka majanduse ja seejärel töökohtade ja inimeste jõukuse pärast. Ja lihtsalt kujuta ette, et inimestel, kes on kaotanud oma töökohad põlevkivi tootmises, praegu polegi seda lubatud tulevikku ega lootust. Ja minu arvates paljudes teistes riikides võib tekkida samasugune olukord või isegi midagi hullemat. Praegu ma ei taha kuidagi sind solvata - tähelepanu keskkonnale on oluline ja ma olen sellega päri, aga meeles peaks pidama, et kõik on vastastikku seotud.

Kahjuks pole tänapäevases maailmas kõik nii lihtne...

Sofiya Kuzmina
Narva Keeltelütseum, 11.A klass